

Vendim nr. 50 datë 18.10.2023

(V-50/23)

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga: Holta Zaçaj, Kryetare, Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji, Sonila Bejtja, Sandër Beci, Ilir Toska, Genti Ibrahimimi, Marjana Semini, Elsa Toska, anëtarë, me sekretare Belma Lleshi, në datën 18.10.2023 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 3 (M) 2023 të Regjistrimit Themeltar, që u përket:

KËRKUES: MUHAMET TREPÇI

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

FATIME TREPÇI,
SHYQYRIJE TREPÇI,
QEOTHERE KURTI (TREPÇI),
AGJENICA E TRAJTIMIT TË PRONAVE,
AVOKATURA E SHTETIT

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimeve nr. 569, datë 25.02.2014 të Gjykatës së Apelit Tiranë; nr. 00-2022-2177, datë 05.10.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 41, 42, 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ); ligji nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar (ligji nr. 8577/2000).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes Elsa Toska, mori në shqyrtim pretendimet e kërkuarit, që ka kërkuar pranimin e kërkesës, pretendimet e subjekteve të interesuara, Agjencisë së Trajtimit

të Pronave (ATP) dhe Avokaturës së Shtetit, që kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuesi është njëri prej trashëgimtarëve ligjorë të shtetases N.S.(T.), gjyshja e tij. Në datën 14.10.2008 ai i është drejtuar Zyrës Rajonale të Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, qarku Shkodër, me kërkesë për njohjen e së drejtës së pronësisë dhe kthimin e pronës së paluajtshme të gjyshes së tij, si subjekt i shpronësuar, për një truall me sipërfaqe 1.540 m², të ndodhur në lagjen “Pazar”, zona kadastrale nr. 8591, Bashkia Shkodër.

2. Për shkak të suprimimit të zyrës rajonale me ligjin nr. 10207, datë 23.12.2009 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 9235, datë 29.07.2004 “Për kthimin dhe kompensimin e pronës””, të ndryshuar (*ligji nr. 9235/2004*), në kushtet kur kërkesa e kërkuesit dhe trashëgimtarëve të tjerë nuk ishte shqyrtuar ende, ajo është marrë në shqyrtim nga Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave (AKKP), e cila, me vendimin nr. 1301, datë 18.11.2011, ka vendosur: 1) pranimin e kërkesës; 2) njohjen e së drejtës së pronësisë mbi pronën e paluajtshme truall me sipërfaqe 1.500 m² të subjektit të shpronësuar N.S.S.(T.), trashëgimtarëve të saj ligjorë, sipas kufizimeve përkatëse; 3) njohjen e së drejtës së kompensimit për këtë pronë të paluajtshme subjektit të shpronësuar N.S.S.(T.), trashëgimtarëve të saj ligjorë. AKKP-ja ka konkluduar, ndër të tjera, se nga hetimi që u ka bërë akteve shkresore të administruara dhe rezultateve të kryera në terren, sipërfaqja e pronës ishte 1.500 m² dhe jo 1.540 m² dhe se ajo ishte kthyer në lulishte e po përdorej për qëllime publike. Sipas këtij institucioni, Zyra Vendore e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (ZVRPP) ka konfirmuar se pasuria e pretenduar me nr. 18/193, e ndodhur në zonën kadastrale nr. 8591, ka si pronar shtetin, ndërsa Bashkia Shkodër ka konfirmuar se me vendimin nr. 366, datë 27.03.2008 të Këshillit të Ministrave (*VKM nr. 366/2008*), kjo pronë është regjistruar në inventarin e pasurive të saj dhe se ajo përfshihet në zonën e gjelbër të qytetit. Në përfundim, AKKP-ja ka konkluduar se prona nuk mund t’u kthehej subjekteve pretenduese, për sa kohë shfaqte rëndësi të veçantë publike, në referim të nenit 7, pika 1, të ligjit nr. 9235/2004, por ata kishin të drejtën e kompensimit në një nga format e parashikuara nga neni 11 i këtij ligji dhe, nëse ajo ishte kthyer në hapësirë publike në kundërshtim me rregullat dhe ligjet në fuqi, kërkuesit duhej t’i drejtoheshin rrugës gjyqësore për të verifikuar këtë fakt. Po sipas AKKP-së, nëse destinacioni i pronës do të ndryshonte e nuk do të përdorej më për shërbime ose veprimtari

me karakter publik, trashëgimtarët e subjektit N.S.(T). kishin të drejtë të ishin të parët në radhë preferenciale për t'u vënë në disponim të kësaj sipërfaqeje.

3. Kërkuesi dhe bashkëtrashëgimtarët e tjerë i janë drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me kërkesëpadi për anulimin pjesërisht të vendimit nr. 1301, datë 18.11.2011 të AKKP-së dhe kthimin fizik të sipërfaqes prej 1.500 m², për të cilën gjykata, me vendimin nr. 1483, datë 18.02.2013, ka vendosur: *“Pranimin e kërkesëpadisë. Ndryshimin e pikës 3 të vendimit nr. 1354, datë 05.12.2011 të Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave. Kthimin paditësve Muhamet Trepçi, Fatime Trepçi, Shyqyrije Trepçi (Kopliku) dhe Qeothere Kurti (Trepçi), të sipërfaqes së njohur prej 1.500 m², sipas planvendodhjes bashkëngjitur këtij vendimi.”*. Gjykata ka arsyetuar, ndër të tjera, se AKKP-ja nuk ka kryer hetim të plotë në funksion të marrjes së të dhënave, me qëllim konfigurimin e parcelës “lulishte-pazar”. Ajo ka konfirmuar vetëm gjendjen juridike të sipërfaqes prej 1500 m², por jo të të gjitha ndërtimeve të përfshira brenda parcelës. Gjatë kohës që AKKP-ja shqyrtonte kërkesën, parcela, përfshirë sipërfaqen 1500 m², nuk ka qenë as në pronësi dhe as në përdorim të Bashkisë Shkodër, por ishte në fazën e pritjes për t'i kaluar asaj në përdorim ose pronësi me fushë përdorimi lulishte dhe rrugë, për rrjedhojë sipërfaqja prej 1500 m² *de jure* nuk i shërbente, por potencialisht mund t'i shërbente një interesi publik. Sipas konfirmimeve të Bashkisë Shkodër, parcela “lulishte-pazar” i përket zonës së gjelbër të qytetit të Shkodrës, sipas planit rregullues, pra i shërben një interesi publik. Kjo rrethanë është bërë shkak për kufizimin e së drejtës së trashëgimtarëve, duke iu njohur në vend të së drejtës së kthimit fizik të pronës, të drejtën e kompensimit. Nga ana tjetër, kjo rrethanë nuk ka penguar institucionet shtetërore të pajisin me leje ndërtimi e të transkriptojnë titujt e pronësisë mbi 7 objektet e ngritura brenda konturit të kësaj parcele ose të jenë penguar nga inspektorët e ndërtimit 23 qytetarët që kanë ngritur brenda saj objekte në mënyrë informale, aktualisht në proces legalizimi. Po sipas gjykatës, panorama kaotike e parcelës “lulishte-pazar” nuk ka asnjë pikë të përbashkët me konceptin e pasurisë që i shërben një interesi publik dhe në rastin në shqyrtim janë penalizuar vetëm paditësit, trashëgimtarë të subjektit të shpronësuar.

4. Mbi bazën e ankimit të bërë nga AKKP-ja, me vendimin nr. 569, datë 25.02.2014, Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur ndryshimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe rrëzimin e padisë, duke vlerësuar se AKKP-ja kishte kryer hetim të plotë. Sipas saj, pas konfirmimit se prona objekt gjykimi është pjesë e parcelës “lulishte- pazar”, AKKP-ja nuk ka vijuar hetimin në funksion të marrjes së të dhënave me qëllim konfigurimin e kësaj parcele, rrjedhimisht në vendimin e saj nuk ka të dhëna për sipërfaqen totale të parcelës. Po sipas gjykatës, përmes ZVRPP-së, Shkodër, AKKP-ja ka konfirmuar vetëm gjendjen juridike të

sipërfaqes prej 1500 m², por jo të të gjitha ndërtimeve të përfshira brenda parcelës “lulishte-pazar”. Gjatë kohës që AKKP-ja shqyrtonte kërkesën, kjo parcelë, përfshirë edhe sipërfaqen prej 1500 m², nuk ka qenë as në pronësi, as në përdorim të Bashkisë Shkodër, por ishte në fazën e pritjes për t’i kaluar asaj në përdorim ose pronësi me fushë përdorimi lulishte dhe rrugë. Sipërfaqja prej 1500 m² *de jure* nuk i shërbente, por potencialisht mund t’i shërbente një interesi publik, duke qenë në fazën e pritjes së miratimit të listës së pronave të kërkuara për t’u regjistruar në përdorim ose pronësi të Bashkisë Shkodër. Konkluzioni i AKKP-së se sipërfaqja prej 1500 m² përdorej *de facto* si lulishte është rezultat i verifikimit në terren të kryer prej saj, konkretisht i disa fidanëve të mbjellë dhe disa rrugicave të shtruara me pllaka, duke krijuar panoramën që i përshtatet një lulishteje, rrethanë penguese kjo për kthimin e pronës ish-pronarit.

5. Në datën 19.03.2014 kërkuar ka ushtruar rekurs ndaj vendimit të lartpërmendur të gjykatës së apelit dhe në datën 02.09.2016 ka paraqitur shtesë rekursi. Me vendimin nr. 00-2022-2177, datë 05.10.2022, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit, duke arsyetuar, ndër të tjera, se kërkuar ka ngritur të njëjtat pretendime të ngritura në gjykatën e shkallës së parë, për të cilat ka marrë përgjigje të arsyetuar nga gjykata e apelit. Kjo e fundit ka respektuar dhe zbatuar drejt dispozitat e ligjit material dhe atij procedural dhe vendimi i saj nuk bie në kundërshtim me praktikën e Kolegjit Civil ose të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, ndërsa pretendimet e kërkuar që ngrenë çështje të vlerësimit të provave dalin jashtë juridiksionit rishikues të Gjykatës së Lartë. Për sa i përket pretendimit me natyrë kushtetuese të ngritur në rekurs për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit, për shkak se në pronën e pretenduar, të vlerësuar në referim të provave të marra gjatë gjykimit se i shërben interesit publik, janë lejuar të kryhen ndërtime nga individë të ndryshëm, Gjykata e Lartë ka vlerësuar se nuk mund të merret në konsideratë prej saj, për sa kohë që bazohet në premisën e respektimit të barazisë në shkeljen e interesit publik, që nuk mund të ishte kurrsesi e pranueshme në kuptim të nenit 18 të Kushtetutës. Po sipas kësaj gjykate, në rastin konkret, kufizimi i së drejtës së pronësisë së paditësit është parashikuar nga ligji, për shkak të mbrojtjes së interesit publik dhe nuk mund të konsiderohet se cenon thelbin e kësaj të drejte, në kuptim të nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*), si dhe neneve 17 dhe 41 të Kushtetutës.

6. Në datën 31.01.2023 kërkuar i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me kërkesë për shfuqizimin si antikushtetuese të vendimeve të gjykatës së apelit dhe Gjykatës së Lartë, duke pretenduar se i kanë cenuar të drejta kushtetuese.

7. Me hyrjen në fuqi të ligjit nr. 133/2015, datë 05.12.2015 “Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave” (*ligji nr. 133/2015*), AKKP-ja është

transformuar në ATP (*neni 32 i ligjit*). Për këtë shkak, në tekstin e këtij vendimi, emrat e këtyre institucioneve janë përdorur në përkëmbim respektiv të njëri-tjetrit, duke iu referuar kohës që janë kryer veprimet prej tyre.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

8. **Kërkuesi**, në mënyrë të përmblodhur, ka parashtruar se i janë cenuar:

8.1. *E drejta për proces të rregullt ligjor*, në drejtim të *standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor*, pasi Gjykata e Apelit Tiranë nuk ka verifikuar dhe nuk është shprehur nëse në gjendjen ekzistuese të “lulishte-pazar”, me ndërtime të shumta në të, gjenin zbatim vendimet për lënien në funksion publik të pronës së tij.

8.2. *E drejta e pronës*, si rrjedhojë e moskthimit të saj, por njohjes së të drejtës së kompensimit. Sipas tij, prona nuk përdoret për shërbime ose veprimtari me karakter publik. Leja e ndërtimit që i është dhënë në vitin 1998 tregon se ajo nuk përbën më një interes publik dhe se plani i mëparshëm rregullues i qytetit të Shkodrës është bërë i pazbatueshëm. Në vitin 2005 është miratuar rishikimi i këtij plani, përmes të cilit një pjesë e sipërfaqes së “lulishte-pazar” është kthyer nga “zonë e gjelbër” në “zonë tregtare”. Ndryshimi i destinacionit të kësaj lulishteje është konfirmuar nga vetë autoritetet shtetërore, çka është pranuar edhe nga gjykata e rrethit edhe nga gjykata e apelit. Sipas këtyre gjykatave, sipërfaqja e “lulishte-pazar” nuk ka qenë as në pronësi, as në përdorim të Bashkisë Shkodër, por potencialisht mund t’i shërbente një interesi publik. Ndërkohë, ligji nr. 9235/2004 përcaktonte se nuk kthehen pronat e paluajtshme që i shërbejnë një interesi publik dhe jo ato që mendohej se do i shërbenin në të ardhmen. Në parcelën “lulishte-pazar”, ku përfshihet edhe prona e tij, ka një sërë ndërtimesh, një pjesë e të cilave me leje ndërtimi të miratuara nga bashkia ose këshilli i qarkut dhe një pjesë tjetër në proces legalizimi. Prona nuk u kthehet prej 31 vjetësh me argumentin se është pronë publike, ndërkohë që deri tani nuk është përdorur për asnjë funksion publik.

8.3. *Parimi i barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit*, si rrjedhojë e mohimit të dhënies së lejes së ndërtimit mbi pronën, në krahasim me personat e tjerë që kanë ndërtuar në sipërfaqen “lulishte-pazar”, për më tepër ata që nuk kanë qenë ndonjëherë pronarë në ato sipërfaqe.

9. *Subjekti i interesuar, ATP-ja*, i përfaqësuar nga *Avokatura e Shtetit*, ka prapësuar se:

- 9.1. Pretendimet e kërkuarit, në thelb, kanë të bëjnë me përcaktimin e fakteve përmes provave të shqyrtuara në gjykim, çka nuk i përket juridiksionit kushtetues.
- 9.2. Pretendimet për cenimin e *së drejtës për proces të rregullt ligjor*, duke sjellë si pasojë edhe cenimin e së drejtës së pronës, janë tërësisht të pambështetura dhe nuk reflektojnë shkelje të të drejtave kushtetuese.
- 9.3. Pretendimi për cenimin e *së drejtës së pronës* është haptazi i pabazuar. Kufizimi i kësaj të drejte është parashikuar nga ligji, për shkak të mbrojtjes së interesit publik dhe nuk cenon thelbin e saj. Prona objekt shqyrtimi figuron e regjistruar në inventarin e pronave të Bashkisë Shkodër të miratuar me VKM-në nr. 366/2008, çka është konfirmuar edhe nga kjo bashki. Nga verifikimi i AKPP-së në terren ka rezultuar se pronë është kthyer në lulishte dhe po përdoret aktualisht për qëllime publike, për rrjedhojë nuk mund të jetë objekt i kthimit fizik për sa kohë shfaq rëndësi të veçantë publike, referuar nenit 7, pika 1, të ligjit nr. 9235/2004.
- 9.4. Pretendimi i kërkuarit për shkeljen e *parimit të barazisë përpara ligjit* është haptazi i pabazuar. Nëse ndërtime në hapësirën publike janë kryer në kundërshtim me rregullat dhe ligjet në fuqi, nuk i përket çështjes objekt shqyrtimi.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitetin e kërkuarit

10. Çështja e legjitimitetit (*locus standi*) është vlerësuar nga Gjykata si një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f”, 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor, që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret e nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësura në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

11. Kërkuesi, si bartës i të drejtave dhe lirive themelore të parashikuara nga Kushtetuta, legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, pasi ka qenë palë në procesin gjyqësor, ndaj të cilit ka ngritur pretendime në këtë Gjykatë dhe ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar. Po kështu, pretendimet e parashtruara në ankimin kushtetues individual i ka parashtruar në gjykatat e zakonshme dhe vendimi i kundërshtuar i Gjykatës së Lartë ka përmbyllur procesin gjyqësor për çështjen e pronës, për rrjedhojë, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “f”, të Kushtetutës dhe nenit 71/a, pika 1, shkronja “a”, të ligjit nr. 8577/2000, Gjykata çmon se ai e plotëson edhe kriterin e *shterimit të mjeteve juridike efektive* në dispozicion përpara se t’i drejtohet Gjykatës. Në drejtim të legjitimitimit *ratione temporis*, Gjykata konstaton se vendimi i kundërshtuar i Gjykatës së Lartë mban datën 05.10.2022, ndërsa kërkesa është paraqitur në Gjykatë në datën 31.01.2023, pra brenda afatit ligjor 4-mujor të parashikuar nga neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000.

12. Për sa i takon legjitimitimit *ratione materiae*, kërkuesi ka pretenduar se gjykata e apelit dhe Gjykata e Lartë i kanë cenuar të drejtën për proces të rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsytimit të vendimit, si dhe të drejtën e pronës e parimin e barazisë përpara ligjit dhe të mosdiskriminimit. Subjektet e interesuara, ATP-ja dhe Avokatura e Shtetit, kanë prapësuar se Gjykata nuk ka juridiksion, pasi pretendimet e kërkuesit kanë të bëjnë me përcaktimin e fakteve përmes provave të shqyrtuara në gjykim.

13. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se vlerësimi i fakteve dhe rrethanave të çështjes, si dhe interpretimi i ligjit janë kompetenca të gjykatave të sistemit gjyqësor të zakonshëm dhe, si të tilla, nuk mund të jenë objekt i gjykimit kushtetues. Problemet e interpretimit dhe të zbatimit të ligjit mund të merren në konsideratë prej saj vetëm nëse përmes këtij procesi cenohen të drejta kushtetuese themelore. Në këto raste, Gjykata bën një vlerësim të natyrës kushtetuese të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Nga ana tjetër, Gjykata ka pohuar se detyrë e saj është të vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrar, në kuptimin që të bjerë ndesh haptazi me konceptin e gjykimit të drejtë të përcaktuar në nenin 42 të Kushtetutës (*shih vendimet nr. 33, datë 30.05.2023; nr. 41, datë 22.12.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Në rastin konkret, Gjykata vlerëson se në kundërshtim nga sa pretendohet nga subjektet e interesuara, pretendimet e parashtruara në ankimin kushtetues individual përfshihen brenda juridiksionit të saj dhe kërkuesi legjitimohet *ratione materiae* në lidhje me to. Gjykata

vëren se në ankimin kushtetues individual kërkuesi ka kundërshtuar procesin gjyqësor të zhvilluar nga gjykata e apelit dhe Gjykata e Lartë për sa i përket njohjes së të drejtës së tij për kthimin e pronës private. Në këtë kuptim, duke pasur parasysh thelbin e këtyre pretendimeve, Gjykata çmon t'i analizojë ato në themel në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor në lidhje me të drejtën e pronës.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor në lidhje me të drejtën e pronës

15. Kërkuesi ka pretenduar se vendimet e kundërshtuara i kanë cenuar të drejtën për proces të rregullt ligjor dhe të drejtën e pronës, si rrjedhojë e moskthimit të saj, por njohjes së të drejtës së kompensimit. Sipas tij, prona nuk përdoret për shërbime ose veprimtari me karakter publik. Leja e ndërtimit që i është dhënë në vitin 1998 tregon se ajo nuk përbën më interes publik dhe se plani i mëparshëm rregullues i qytetit të Shkodrës është bërë i pazbatueshëm. Me planin rishikues të qytetit të vitit 2005, një pjesë e sipërfaqes së “lulishte- pazar”, ku ndodhet edhe prona e tij, është kthyer nga “zonë e gjelbër” në “zonë tregtare” dhe ndryshimi i destinacionit të kësaj lulishteje është konfirmuar nga vetë autoritetet shtetërore. Sipërfaqja e “lulishte-pazar” nuk ka qenë as në pronësi, as në përdorim të Bashkisë Shkodër, por potencialisht mund t'i shërbente një interesi publik. Ligji nr. 9235/2004 përcaktonte se nuk kthehen pronat e paluajtshme që i shërbejnë një interesi publik dhe jo ato që mendohej se do i shërbenin në të ardhmen. Gjykata e Apelit Tiranë nuk ka verifikuar dhe nuk është shprehur nëse në gjendjen ekzistuese të “lulishte-pazar”, me ndërtime të shumta në të, gjenin zbatim vendimet për lënien në funksion publik të pronës së tij. Mohimi i dhënies së lejes së ndërtimit mbi këtë pronë ka bërë që ai të diskriminohet në krahasim me personat e tjerë që kanë ndërtuar në sipërfaqen e “lulishte-pazar”, për më tepër ata që nuk kanë qenë ndonjëherë pronarë në ato sipërfaqe.

16. Subjektet e interesuara, ATP-ja dhe Avokatura e Shtetit, kanë prapësuar se pretendimet e kërkuesit janë haptazi të pabazuara. Sipas tyre, pretendimet për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor, duke sjellë si pasojë edhe cenimin e së drejtës së pronës, janë tërësisht të pambështetura dhe nuk reflektojnë shkelje të të drejtave kushtetuese. Në rastin e tij, kufizimi i pronës është parashikuar nga ligji, për shkak të mbrojtjes së interesit publik dhe nuk cenon thelbin e saj. Prona e regjistruar në inventarin e pronave të Bashkisë Shkodër, të miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave, është kthyer në lulishte dhe po përdoret për qëllime publike, për rrjedhojë nuk mund të jetë objekt kthimi fizik, për sa kohë shfaq rëndësi të veçantë

publike, referuar nenit 7, pika 1, të ligjit nr. 9235/2004. Po kështu, pretendimi për shkeljen e parimit të barazisë përpara ligjit është haptazi i pabazuar, pasi nëse ndërtimet në hapësirën publike janë kryer në kundërshtim me rregullat dhe ligjet në fuqi, nuk i përket çështjes objekt shqyrtimi.

17. Në jurisprudencën e saj të vazhdueshme Gjykata ka theksuar se e drejta për proces të rregullt ligjor përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, që i garantohet individit nga nenet 42 dhe 142, pika 1, të Kushtetutës. Funkzioni i një vendimi të arsyetuar është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë. Vendimi duhet të mbështetet vetëm mbi faktet që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor dhe duhet të përmbajë bazën ligjore mbi të cilën bazohet zgjidhja e mosmarrëveshjes, analizën e provave dhe mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Zbatimi i këtij standardi është vlerësuar nga Gjykata rast pas rasti, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsyetimin e vendimeve të tyre (*shih vendimet nr. 33, datë 30.05.2023; nr. 11, datë 10.03.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Në lidhje me të drejtën e pronës private, Gjykata ka theksuar se kriteret që parashikon neni 41 i Kushtetutës, që janë garantimi i pronës private dhe shpërblimi i drejtë, si dhe koncepti i përcaktuar nga KEDNJ-ja për gëzimin e pronës në mënyrë të qetë, janë orientimet bazë mbi të cilat duhet të zgjidhen të gjitha çështjet që lidhen me shpronësimet. Në një shtet demokratik individit duhet t'i garantohet gëzimi i qetë dhe pa pengesa të paarsyeshme ose joproporcionale i së drejtës së pronës. Garantimi i kësaj të drejte përbën një ndër aspektet më thelbësore të shoqërisë demokratike dhe askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik. Sipas nenit 17 të Kushtetutës, kufizimi i së drejtës së pronës mund të bëhet vetëm me ligj, për një interes publik dhe në përputhje me gjendjen që e ka diktuar atë (*shih vendimet nr. 33, datë 14.11.2022; nr. 15, datë 22.06.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Ashtu siç është trajtuar në praktikën kushtetuese, koncepti kushtetues i interesit publik është mjaft i gjerë dhe vlerësohet nga Gjykata në këndvështrim të aktit konkret që paraqitet për kontroll përpara saj, pasi është e vështirë të radhiten në mënyrë shteruese çështjet që përbëjnë interes publik ose të arsyes publike që çojnë në kufizimin e një të drejte themelore (*shih vendimin nr. 33, datë 30.05.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Nën dritën e garancive të parashikuara nga nenet 41 e 42 të Kushtetutës, si dhe kritereve të përcaktuara nga neni 17 i saj, Gjykata çmon të analizojë nëse këto kritere janë vlerësuar e zbatuar drejt në rastin konkret nga gjykatat e apelit dhe Gjykata e Lartë, vendimet e

të cilave kërkuesi kundërshton, konkretisht nëse ato kanë analizuar dhe vlerësuar kuadrin ligjor që ka përcaktuar ndërhyrjen në të drejtën e tij të pronës, ekzistencën e interesit publik për përdorimin e pronës si hapësirë publike të tillë që justifikon ndërhyrjen në këtë të drejtë, si dhe nëse mes këtij interesi e së drejtës së kërkuesit për pronën private është vendosur balanca e drejtë dhe ndërhyrja ka qenë proporcionale.

21. Kështu, Gjykata vëren se në cilësinë e njërit prej trashëgimtarëve kërkuesi i është drejtuar zyrës vendore të AKKP-së, Shkodër me kërkesë për njohjen e së drejtës së pronësisë dhe kthimin e pronës së paluajtshme të gjyshes së tij. AKKP-ja ka vendosur njohjen e së drejtës së trashëgimtarëve për t'u kompensuar, por jo të së drejtës për kthimin e pronës, pasi, sipas saj, me VKM-në nr. 366/2008 prona ishte regjistruar në inventarin e pasurive të Bashkisë Shkodër, sipërfaqja e saj i shërbente interesit publik dhe ishte kthyer në hapësirë publike. Në këto kushte, bazuar në nenin 7, pika 1, të ligjit nr. 9235/2004, prona nuk mund të kthehej fizikisht (*shih vendimin nr. 1301, datë 18.11.2011 të AKKP-së, faqja 9*).

22. Në vijim, së bashku me trashëgimtarët e tjerë, kërkuesi i është drejtuar me kërkesëpadi Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, duke kërkuar kthimin fizik të pronës. Gjatë gjykimit gjyqësor të çështjes, organet shtetërore, AKKP-ja dhe Bashkia Shkodër kanë justifikuar ndërhyrjen me funksionin e pronës në fushën e infrastrukturës vendore, si lulishte. Në analizë të dispozitave të ligjit nr. 9235/2004, VKM-së nr. 255, datë 13.04.2010 “Për procedurat e mbledhjes, përpunimit, dhe administrimit të akteve të subjekteve të shpronësuara, gjatë procesit të njohjes dhe kthimit apo kompensimit të pronës”, VKM-së nr. 366/2008 dhe vendimit nr. 144, datë 30.12.2010 të këshillit bashkiak Shkodër “Për pronat shtetërore që kërkohet të kalohen në pronësi të Bashkisë Shkodër, me fushë përdorimi lulishte dhe rrugë”, gjykata e rrethit i ka vlerësuar të pabazuara pretendimet e AKKP-së dhe të Bashkisë Shkodër, duke pasur parasysh situatën faktike të “lulishte-pazar” në momentin e shqyrtimit të çështjes prej saj, e cila nuk i shërbente interesit publik (*shih vendimin nr. 1483, datë 18.02.2013 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, faqet 3-6*).

23. Në analizë të kuadrit ligjor dhe pretendimeve të parashtruara nga palët në gjykim, Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur ndryshimin e vendimit të gjykatës së rrethit, duke vlerësuar se ndonëse *de jure* prona nuk i shërbente një interesi publik, ajo mund t'i shërbente potencialisht në të ardhmen (*shih vendimin nr. 569, datë 25.02.2014 të Gjykatës së Apelit Tiranë, faqet 5-6*), ndërsa Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vlerësuar se gjykata e apelit kishte zbatuar drejt dispozitat e ligjit procedural dhe atij material, pasi kufizimi i së drejtës së pronës ishte parashikuar nga ligji, për qëllime të mbrojtjes së interesit publik dhe kërkuesi nuk mund të

pretendonte barazi përpara ligjit në raport me personat e tjerë që, në shkelje të këtij interesi, kishin ndërtuar në mënyrë të paligjshme në parcelën “lulishte pazar” (*shih vendimin nr. 00-2022-2177, datë 05.10.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, faqet 9-10*).

24. Gjykata vëren se në kohën e gjykimit të çështjes së kërkuesit, kushtet dhe kriteret për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve parashikoheshin nga ligji nr. 9235/2004, sipas pikave 1 dhe 2 të nenit 7 të të cilit nuk ktheheshin pronat e paluajtshme që i shërbenin një interesi publik, çka është përcaktuar drejt nga gjykatat e zakonshme gjatë vlerësimit të kriterit të ndërhyrjes me ligj në të drejtën e pronës së kërkuesit. Po kështu, nga materialet e çështjes rezulton se me VKM-në nr. 366/2008 parcela “lulishte-pazar” në qytetin e Shkodrës është përfshirë në listën paraprake të pronave të paluajtshme, publike, shtetërore që transferohen në pronësi ose në përdorim të Bashkisë Shkodër, ndërkohë që lista përfundimtare e pronave kaluar kësaj bashkie është miratuar me vendimin nr. 421, datë 02.06.2010 të Këshillit të Ministrave (*VKM nr. 421/2010*).

25. Për sa i takon arsyetimit të gjykatave në lidhje me interesin publik, si shkak për moskthimin e pronës, Gjykata konstaton se gjykata e apelit ka mbështetur kufizimin e të drejtës së pronës së kërkuesit me interesin potencial të saj në të ardhmen, ndërsa Gjykata e Lartë ka vlerësuar se ajo i shërben interesit publik dhe pretendimet e kërkuesit se brenda sipërfaqes ku ndodhej pasuria e tij ishin lejuar të kryheshin ndërtime nuk mund të merreshin në konsideratë prej saj.

26. Në vlerësim të konceptit kushtetues të interesit publik në këndvështrim të vendimeve të kundërshtuara të gjykatave të zakonshme, Gjykata çmon të sjellë në vëmendje qasjen e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*GJEDNJ*) lidhur me standardet e kërkuara nga neni 1 i Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së. Kështu, në drejtim të vlerësimit prej saj të ligjshmërisë së ndërhyrjes në të drejtën e pronës private, GJEDNJ-ja ka theksuar se, pikë së pari, është detyrë e gjykatave kombëtare të interpretojnë e zbatojnë legjislacionin vendas dhe të vendosin për çështje të kushtetutshmërisë. Në drejtim të interesit publik, sipas saj, ndërhyrja në përdorimin e pronës private mund të justifikohet vetëm nëse arrihet të provohet, ndër të tjera, se është në përputhje me interesin e përgjithshëm. Nocionet e interesit “publik” dhe “të përgjithshëm” janë të gjera dhe mund të vlerësohen më mirë nga autoritetet vendase. Ndërhyrja në të drejtën e pronësisë kërkon vendosjen e një balance mes interesit të përgjithshëm të komunitetit dhe detyrimit për mbrojtjen e të drejtave themelore. Në përcaktimin e kësaj balance duhet parë përtej aparencës, duke hetuar realitetin e situatës së kundërshtuar (*shih vendimin e GJEDNJ-së për çështjen Kasmir kundër Shqipërisë, nr. 1175/06, datë 23.06.2020, §§ 73, 75*). Po sipas GJEDNJ-së, realizimi i

planeve rregulluese shtetërore ose vendore duhet kryer brenda një të ardhmeje të afërt dhe shteti nuk mund të justifikojë kufizimin e së drejtës së pronës me pretendimin e realizimit të planit në të ardhmen. Një situatë e tillë tregon mungesë të vëmendjes së nevojshme në baraspeshimin e interesave të pronarëve përkundrejt nevojave planifikuese të bashkisë (*shih vendimin e GJEDNJ-së për çështjen Skibińscy kundër Pololisë, nr. 52589/99, datë 14.11.2006, § 88*).

27. Në këndvështrim të sa më lart, në analizë kushtetuese të fakteve dhe rrethanave të çështjes konkrete, pretendimeve të parashtruara në gjykim nga palët, si dhe përmbajtjes së dispozitave kushtetuese që parashikojnë të drejtën e pronës, Gjykata vëren se Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të kërkuarit, duke vlerësuar se në të ai ka ngritur të njëjtat pretendime të ngritura në gjykatën e shkallës së parë, për të cilat ka marrë përgjigje të arsyetuar nga gjykata e apelit (*shih vendimin nr. 00-2022-2177, datë 05.10.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, datë 05.10.2022, faqja 9, paragrafi 14*).

28. Në vlerësimin e Gjykatës nuk rezulton që Gjykata e Lartë të ketë analizuar ose vlerësuar pretendimet për cenimin e parimit të proporcionalitetit në ndërhyrjen në të drejtën e pronës, pavarësisht se janë ngritur nga kërkuari gjatë procesit gjyqësor ose të ketë arsyetuar për balancën që duhet të ekzistojë mes interesit publik dhe ndërhyrjes në të drejtën kushtetuese të garantuar nga neni 41 i Kushtetutës dhe neni 1 i Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së. Kolegji Civil i kësaj gjykate e ka shqyrtuar çështjen në dhomën e këshillimit dhe nuk ka argumentuar për pretendimin thelbësor të kërkuarit që lidhet drejtpërsëdrejti me funksionin kushtetues të Gjykatës së Lartë për interpretimin e ligjit nr. 9235/2004 në raport me interesin publik që mbart prona e tij, për të cilën pretendon kthimin fizik dhe jo kompensimin, si dhe VKM-të nr. 366/2008 e nr. 421/2010, si akte nënligjore që e kanë përcaktuar atë si pronë për interes publik. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se arsyetimi i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë në rastin konkret, është i pamjaftueshëm dhe nuk përmbush kriteret e vendosura nga jurisprudenca kushtetuese në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor në lidhje me të drejtën e pronës.

29. Gjykata rithekson se funksioni i saj është kontrolli i zbatimit të standardeve kushtetuese dhe jo ai i një gjykate të zakonshme. Në rastin e gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, raporti ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme udhëhiqet nga parimi i subsidiaritetit. Kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për proces të rregullt ligjor është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Roli i kësaj gjykate, si gjykatë e ligjit, është i një natyre të pazëvendësueshme. Ajo i ka të gjitha mjetet dhe kompetencat për ta bërë vetë këtë rol aktiv, që shkon përtej ligjit dhe synon

të drejtën, duke ndikuar efektivisht edhe në vendimmarrjen e gjykatave të shkallëve më të ulëta (shih vendimet nr. 10, datë 04.03.2021; nr. 3, datë 23.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese).

30. Për sa më lart, në këndvështrim të kësaj analize, Gjykata thekson se pretendimet e kërkuarit me natyrë kushtetuese janë të tilla që kërkojnë trajtim në themel në seancë gjyqësore nga Gjykata e Lartë, me qëllim të vlerësimit të çështjes në drejtim të kriterit të proporcionalitetit në kufizimin e së drejtës së pronës për interes publik, sipas neneve 41, pika 3, dhe 17 të Kushtetutës. Për rrjedhojë, Gjykata çmon se vendimi i kundërshtuar i Gjykatës së Lartë ka cenuar të drejtën e kërkuarit për proces të rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsytimit të vendimit në lidhje me të drejtën e pronës, ndaj i vlerëson pretendimet e tij të bazuara.

31. Në përfundim, Gjykata çmon se ankimi kushtetues individual i kërkuarit, sipas arsytimit të mësipërm, është i bazuar, ndaj duhet të pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me shumicë votash,

V E N D O S I:

1. Pranimin pjesërisht të kërkesës.
 2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2022-2177, datë 05.10.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
 3. Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.
- Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 18.10.2023

Shpallur më 17.11.2023

MENDIM PAKICE

1. Në gjykimin kushtetues të çështjes që i përket kërkuarit Muhamet Trepçi, me objekt: “Shfuqizimi i vendimeve nr. 569, datë 25.02.2014 të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe nr. 00-2022-2177, datë 05.10.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën

e Republikës së Shqipërisë”, jemi kundër qëndrimit të shumicës për pranimin e kërkesës, pasi vlerësojmë se kërkesa duhej të ishte rrëzuar. Në mbështetje të nenit 132, pika 3, të Kushtetutës dhe nenit 72, pika 8, të ligjit nr. 8577/2000, që parashikojnë publikimin e mendimit të pakicës së bashku me vendimin përfundimtar të Gjykatës, parashtrojmë në vijim argumentet që mbështesin qëndrimin kundër.

2. Nga rrethanat e çështjes rezulton se në datën 14.10.2008 kërkuesi i është drejtuar Zyrës Rajonale të Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, qarku Shkodër me kërkesë për njohjen e së drejtës së pronësisë për një sipërfaqe trualli dhe kthimin e kësaj prone të paluajtshme, në cilësinë e njërit prej trashëgimtarëve të subjektit të shpronësuar. Pas trajtimit të kërkesës nga AKKP-ja, kjo e fundit, me vendimin nr. 1301, datë 18.11.2011, ka vendosur njohjen e së drejtës së pronësisë të kërkuesit, si dhe të së drejtës së kompensimit për të, duke vlerësuar se prona nuk mund t’u kthehej trashëgimtarëve, pasi përfshihej në zonën e gjelbër të qytetit dhe ishte regjistruar në inventarin e pasurive të Bashkisë Shkodër e, si e tillë, shfaqte rëndësi të veçantë publike në referim të nenit 7, pika 1, të ligjit nr. 9235/2004. Vendimi i AKKP-së është kundërshtuar gjyqësisht nga kërkuesi dhe Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 1483, datë 18.02.2013, ka vendosur anulimin e tij. Gjykata e Apelit Tiranë, mbi ankimin e AKKP-së, me vendimin nr. 569, datë 25.02.2014, ka vendosur rrëzimin e padisë. Rekursi i kërkuesit nuk është pranuar nga Gjykata e Lartë, me vendimin nr. 00-2022-2177, datë 05.10.2022, e cila ka vlerësuar se ai kishte marrë përgjigje të arsyetuar nga gjykata e apelit për pretendimet e tij.

3. Në këto kushte, kërkuesi ka paraqitur ankim kushtetues individual, duke pretenduar se Gjykata e Lartë ka cenuar të drejtën për proces të rregullt ligjor në aspekt të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, së drejtës së pronës, si dhe parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit, të garantuar nga nenet 42, 41 dhe 18 të Kushtetutës.

4. Shumica, duke pasur parasysh se pretendimet e kërkuesit, në thelb, lidheshin me njohjen e së drejtës së tij për kthimin e pronës private, ka çmuar t’i analizojë ato në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor në lidhje me të drejtën e pronës (*shih paragrafin 14 të vendimit*). Në vijim, ajo ka vlerësuar të trajtojë nëse kriteret e nenit 41 të Kushtetutës, garantimi i pronës private dhe shpërblimi i drejtë, janë vlerësuar e zbatuar drejt në vendimet e gjykatës së apelit dhe Gjykatës së Lartë, konkretisht nëse ato kanë analizuar dhe vlerësuar kuadrin ligjor që ka përcaktuar ndërhyrjen në të drejtën e tij të pronës, ekzistencën e interesit publik për përdorimin e pronës si hapësirë publike të tillë që justifikon ndërhyrjen në këtë të

drejtë, si dhe nëse mes këtij interesi e së drejtës së kërkuesit për pronën private është vendosur balanca e drejtë dhe ndërhyrja ka qenë proporcionale (*shih paragrafin 20 të vendimit*).

5. Më tej, shumica ka vlerësuar se Gjykata e Lartë nuk ka analizuar ose vlerësuar pretendimet për cenimin e parimit të proporcionalitetit në ndërhyrjen në të drejtën e pronës, pavarësisht se janë ngritur nga kërkuesi gjatë procesit gjyqësor, dhe nuk ka arsyetuar për balancën që duhet të ekzistojë mes interesit publik dhe ndërhyrjes në të drejtën kushtetuese të garantuar nga neni 41 i Kushtetutës dhe neni 1 i Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së. Sipas saj, ajo gjykatë e ka shqyrtuar çështjen në dhomën e këshillimit dhe nuk ka argumentuar për pretendimin thelbësor të kërkuesit për interpretimin e ligjit nr. 9235/2004 në raport me interesin publik që mbart prona e tij, për të cilën pretendon kthimin fizik dhe jo kompensimin, si dhe të VKM-ve nr. 366/2008 e nr. 421/2010, si akte nënligjore që e kanë përcaktuar atë si pronë për interes publik. Për rrjedhojë, sipas shumicës, arsyetimi i Gjykatës së Lartë është i pamjaftueshëm dhe nuk përmbush kriteret e vendosura nga jurisprudenca kushtetuese në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor në lidhje me të drejtën e pronës e për pasojë vendimi i saj duhet shfuqizuar dhe kërkesa duhet pranuar (*shih paragrafët 24, 29 dhe 30 të vendimit*).

6. Nuk pajtohem me këtë vlerësim të shumicës, pasi çmojmë se vendimet e kundërshtuara, përfshi atë të Gjykatës së Lartë, përmbushin kriteret kushtetuese për standardin e arsyetimit të vendimit. Fillimisht, vëmë në dukje se, ashtu siç pohon shumica, e drejta për një proces të rregullt ligjor përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, që i garantohet individit nga nenet 42 dhe 142, pika 1, të Kushtetutës. Arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë. Funkcioni i një vendimi të arsyetuar është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë. Me arsyetimin, gjyqtari tregon me qartësi faktet dhe ligjin e zbatueshëm që e kanë çuar në bërjen e një zgjedhjeje ndërmjet disa mundësive (*shih vendimin nr. 2, datë 11.02.2021; nr. 10, datë 04.03.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Nga ana tjetër, Gjykata ka pohuar se arsyetimi i kufizuar i vendimit të marrë nga Gjykata e Lartë në dhomën e këshillimit nuk e cenon procesin e rregullt ligjor, por se ai është tregues i faktit se kërkuesi nuk ka ngritur asnjë nga argumentet ligjore të përcaktuara në dispozitën përkatëse të legjislacionit të brendshëm, që është kusht për pranimin e kërkesës (*shih vendimin nr. 29, datë 01.11.2022; nr. 14, datë 21.06.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

7. Në rastin konkret ka rezultuar se në çdo fazë të procesit të nisur nga kërkuesi, organi administrativ, megjithëse ka njohur të drejtën e pronës, ka vendosur rrëzimin e kërkesës së tij për kthimin e saj, pasi ajo ishte e regjistruar si pasuri e bashkisë e destinuar për t'u kthyer në lulishte dhe në referim të nenit 7, pika 1, të ligjit nr. 9235/2004, sipas të cilit pronat të cilat i

shërbejnë një interesi publik nuk mund të kthehen, ai kishte vetëm të drejtën e kompensimit në një nga format e parashikuara nga neni 11 i këtij ligji. Vendimmarrja administrative është bërë objekt i shqyrtimit gjyqësor dhe, konkretisht, gjykata e shkallës së parë, pavarësisht se ka vendosur pranimin e kërkesëpadisë, ka vlerësuar se prona e kërkuarit ishte në fazën e pritjes për t'i kaluar bashkisë në përdorim ose pronësi, me fushë përdorimi lulishte dhe rrugë, dhe potencialisht mund t'i shërbente një interesi publik, ndërsa gjykata e apelit ka vlerësuar se sipërfaqja e pasurisë së kërkuarit ishte në fazën e pritjes së miratimit të listës së pronave të kërkuara për t'u regjistruar në përdorim ose pronësi të bashkisë dhe se organet shtetërore kishin kryer hetime të plota në këtë drejtim, duke vlerësuar gjendjen e pronës në terren. Kjo do të thotë se gjykatat e faktit kanë analizuar dhe arsyetuar për të drejtën e kërkuarit për kthimin e pronës, pra në lidhje me verifikimin e kushteve ligjore për kthimin dhe kompensimin e pronës sipas ligjit nr. 9235/2004. Gjithashtu, gjykatat kanë vlerësuar për ekzistencën e interesit publik për përdorimin e pronës si hapësirë publike, të tillë që justifikon ndërhyrjen në këtë të drejtë, pra që lulishtja përbënte interes publik, ndaj prona nuk mund të kthehej, ndërsa kërkuari nuk ka pasur ndonjë pretendim për antikushtetutshmërinë e ligjit për kthimin dhe kompensimin e pronës, për sa i takon çështjes së moskthimit të pronës për këtë shkak.

8. Në këtë pikë duhet evidentuar se organi administrativ dhe gjykatat kanë vepruar në zbatim të ligjit nr. 9235/2004, sipas të cilit pronat të cilat i shërbejnë një interesi publik nuk mund të kthehen. Kjo do të thotë se ligjvënësi, ashtu siç është pranuar në jurisprudencën kushtetuese (*shih vendimet nr. 20, datë 20.04.2021; nr. 16, datë 01.03.2017; nr. 1, datë 16.01.2017 të Gjykatës Kushtetuese*), brenda hapësirës së tij normuese, ka vepruar duke përcaktuar në këto raste qëllimin që kërkon të arrijë dhe duke e identifikuar këtë çështje si interes publik. Me fjalë të tjera, organi administrativ dhe gjykatat nuk mund të shmangeshin nga koncepti kushtetues i interesit publik i përcaktuar nga ligjvënësi, për sa kohë kushtetutshmëria e ligjit nuk është vënë në dyshim.

9. Koncepti kushtetues i interesit publik, ashtu siç është trajtuar në praktikë të vazhdueshme nga Gjykata, është mjaft i gjerë dhe duhet parë në këndvështrimin e aktit konkret që paraqitet për kontroll para saj. Është e vështirë të radhiten në mënyrë shteruese çështjet që përbëjnë interes publik ose të arsyes publike që çojnë në kufizimin e një të drejte themelore, pasi interesi publik duhet kuptuar në sensin relativ, në varësi të situatave të ndryshme që krijohen. Ato mund të renditen vetëm negativisht, pra në aspektin e kufizimit të çdo rasti konkret. Në praktikën kushtetuese është pranuar tashmë se ligjvënësi, parimisht, është i lirë të veprojë brenda hapësirës së tij normuese, duke përcaktuar qartë dhe rast pas rasti qëllimet që kërkon të arrijë.

10. Për sa i takon procesit në Gjykatën e Lartë, konstatohet se ajo është vënë në lëvizje nga kërkuesi, i cili ka pretenduar se gjykata e apelit ka gabuar në arsyetimin e saj, pasi sipërfaqja e tokës nuk ka qenë as në pronësi, as në përdorim të bashkisë, pra potencialisht i shërbente interesit publik. Gjykata e Lartë, brenda funksionit të saj, ka vlerësuar se nga ana e Gjykatës së Apelit Tiranë nuk ka pasur shkelje procedurale, të cilat mund të ndikonin në dhënien e vendimit dhe se kjo gjykatë ka respektuar dhe zbatuar drejt dispozitat e ligjit procedural dhe atij material; palëve u është dhënë mundësia të realizojnë të drejtën e tyre të mbrojtjes, të paraqesin prova, të njihen me provat e palës kundërshtare, të debatojnë në lidhje me to dhe të shprehin qëndrimin e tyre për zgjidhjen e mosmarrëveshjes, në respektim të të gjitha parimeve bazë të zhvillimit të procesit të rregullt ligjor (*shih paragrafët 12-13.5 të vendimit të Gjykatës së Lartë*). Gjithashtu, megjithëse me një arsyetim të kufizuar, Gjykata e Lartë i ka dhënë përgjigje shkaqeve të rekursit, duke arritur në përfundimin se nuk ekzistojnë shkaqe nga ato të parashikuara në nenin 472 të KPC-së. Për më tepër, Gjykata e Lartë është ndalur dhe i ka kthyer përgjigje pretendimit të kërkuesit për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit në lidhje me të drejtën e pronës, pasi e ka konsideruar këtë pretendim si të natyrës kushtetuese, duke arritur në përfundimin se ai bazohet në premisën e respektimit të barazisë në shkeljen e interesit publik, çka nuk mund të ishte e pranueshme në kuptim të nenit 18 të Kushtetutës. Sipas asaj gjykate, kufizimi i së drejtës së pronësisë së kërkuesit parashikohej nga ligji, ishte bërë për shkak të mbrojtjes së interesit publik dhe nuk mund të konsiderohej se cenonte thelbin e kësaj të drejte në kuptim të nenit 1 të Protokollit 1 të KEDNJ-së, si dhe neneve 17 dhe 41 të Kushtetutës (*shih paragrafin 14 të vendimit të Gjykatës së Lartë*).

11. Në vështrim të sa më sipër, evidentojmë se gjykata e apelit ka përcaktuar faktet dhe ligjin e zbatueshëm që e kanë çuar në vendimmarrjen e saj, ndërsa Gjykata e Lartë ka arsyetuar në mënyrë të mjaftueshme se kjo vendimmarrje ka qenë e drejtë dhe rekursi nuk përmbante shkaqet e parashikuara nga ligji. Gjykata e apelit e ka arsyetuar në mënyrë të detajuar interesin publik si kriter që justifikon kufizimin e së drejtës së pronës private, duke dhënë mjaftueshëm argumente lidhur me pretendimin e kërkuesit në drejtim të cenimit të kësaj të drejte dhe të parimit të barazisë përpara ligjit e mosdiskriminimit. Në këtë mënyrë, kërkuesi ka marrë përgjigje të arsyetuar, ndërsa Gjykata e Lartë ka ushtruar plotësisht dhe në mënyrë korrekte funksionin e saj si gjykatë e ligjit.

12. Nga ana tjetër, ne gjyqtaret në pakicë vlerësojmë se nuk është detyrë e Gjykatës të analizojë provat dhe faktet ku janë bazuar gjykatat e juridiksionit të zakonshëm për zgjidhjen në themel të çështjes së kërkuesit, pasi kjo mbetet detyrë funksionale e atyre gjykatave. Në aspektin

e kontrollit kushtetues, Gjykata verifikon nëse arsyetimi i vendimit gjyqësor i ka plotësuar ose jo kriteret kushtetuese, të cilat garantojnë të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, gjë e cila në rastin konkret rezulton të jetë përmbushur si nga gjykata e apelit, ashtu edhe nga Gjykata e Lartë. Fakti se rekursi i kërkuarit është shqyrtuar nga Gjykata e Lartë në dhomën e këshillimit, nuk do të thotë se ajo gjykatë ka kryer vetëm një konstatim formal të paraqitjes së shkaqeve ligjore në rekurs, por se ka kryer edhe vlerësimin e shkaqeve dhe bazueshmërinë e tyre në themel, duke analizuar materialet e dosjes gjyqësore. Në rastin konkret, Kolegji Civil në dhomën e këshillimit ka krijuar bindjen se shkaqet e ngritura në rekurs nga kërkuari kanë qenë të pabazuara në dispozitat përkatëse ligjore e, si të tilla, ato nuk mund të pranoheshin, duke vendosur përfundimisht mospranimin e rekursit. Në këtë drejtim, ritheksojmë se vlerësimi kushtetues i Gjykatës nuk mund të zëvendësojë prerogativat/rolin/funksionin e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve, duke e kthyer atë në një shkallë të katër gjykimi.

13. Në përfundim, ne gjyqtaret në pakicë çojmë se pretendimi i kërkuarit për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, për rrjedhojë edhe ai për të drejtën e pronës, është i pabazuar, prandaj duhej të ishte vendosur rrëzimi i kërkesës.

Anëtare: Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji